

szakmánk szűkebb problémáihoz legközelebb álló - előadás téziseinek magyar szövegét.

A dokumentációval foglalkozó szakirodalom tézauruszának összeállítása egybehangolt indexeléssel R.-Verona előadásának tézisei

A gyakorlat azt mutatja, hogy az ETO szerint osztályozott tájékoztatási anyag- bár a világ tájékoztató intézményeinek zöme ezt az osztályozási rendszert alkalmazza - nem biztosítja minden szükséges dokumentum megtalálhatóságát, mert ezen osztályozási rendszer alapján a legjobb esetben is a dokumentumot két-három aspektusa szerint tárják fel. A gyakorlat is azt mutatja, hogy a dokumentumok mélyebb elemzésére az ETO nem célszerű, mivel ezen esetben a katalógusok, illetve a kartotékok rendkívül felduzzadnak.

A romániai Műszaki Dokumentációs Központ - a fenti problémából kiindulva - elhatározta, hogy kísérletet végez egy szűkebb terület - a dokumentáció - irodalmának egybehangolt indexelésére. A kísérlethez el kellett készíteni a szakterület román nyelvű tézauruszát.

Jelen közleményben a tézaurusz összeállításának módszerei, valamint a dokumentációra vonatkozó szakirodalom egybehangolt indexelési kísérleti eredményei kerülnek ismertetésre.

I. A tézaurusz összeállításánál alapul vett kritériumok

1. A fogalmak összeállítása. A tézaurusz összeállításánál célszerűbbnek látszott a "deskriptor" típusu fogalmakat használni, mint az uniterm típusu fogalmakat.

Források a következők voltak a fogalomjegyzék összeállításánál: az ETO táblázatai, a tudományos tájékoztatás folyóiratai, értelmező szótárak, tárgymutatók stb.

Kezdetben a fogalmakat hierarchikus rendbe szedtük, hogy a különféle csoportokról általános áttekintést nyerjünk és elvégezzük a szükséges pótlásokat. A fogalmaknak ez a rendje arra is szolgált, hogy megvizsgáljuk a fogalmakat rokonformák és a logikai asszociációk szempontjából. (Vö. 1.5 pont)

1.2 A fogalmak kiválogatása. Minden fogalmat egyenként megvizsgáltunk abból a szempontból, hogy a végleges listára rákerüljön-e. E munkánál tekintetbe vettük, hogy:

- a Műszaki Dokumentációs Központban 15 év óta feldolgozott tájékoztatási és könyvtártudományi publikációkban milyen gyakran fordul elő a fogalom;
- a tájékoztatást kérők részéről (megrendelő ürlapjaik alapján) az adott fogalom felhasználására milyen valószínűség van.

1.3 A fogalmak elemzése. Ezek után a fogalmakat abból a szempontból elemeztük, hogy

helyesen vannak-e megfogalmazva a tudományos terminológia alapján; majd a szinonimák közül kiválasztottuk a legmegfelelőbb fogalmat;

tisztáztuk a hasonló hangzású szavak (homonimák) esetében mindegyik jelentését.

1.4 Betűrendezés. A fogalmakat az elemzés végrehajtása után betűrendbe raktuk. A betűrendes jegyzékbe a szinonimák is bekerültek, megjelölve azon szinonimát, melyet a mutatókészítésnél felhasználunk.

1.5 A rokonformák és a logikai asszociációk meghatározása. A jegyzékben szereplő minden fogalom esetében adtunk utalást a legáltalánosabb és leggyakoribb fogalmakra (rokonformák), ugyancsak a rokonértelmű fogalmakra (logikai asszociáció).

II. Kisérlet a tézaurusz felhasználására

A fenti módon összeállított tézauruszt hat hónapon keresztül használtuk a dokumentáció és könyvtártudomány irodalmának indexelésére. Párhuzamosan az indexeléssel szerkesztettünk egy katalógust referáló kartonokból, melyek az alábbi adatokat tartalmazták: sorszám, cimleírás, annotáció vagy referátum, kulcsszavak (tárgyszavak).

A tézaurusz alapján elkészítettük a kulcsszavak szerinti cédulakatalógust (a fogalmak katalógusa), melyeken (oszloposan 0-9) feltüntettük a megfelelő dokumentumok tételszámait.

III. A tézaurusz felülvizsgálata

A kísérlet során számos új fogalom merült fel, melyeket az indexelésnél használtunk fel. Hat hónap múlva felülvizsgálva a tézauruszt, az új fogalmakkal kibővítettük. Ugyancsak bővült ezekkel a fogalmakkal a tárgyszavak szerinti cédulakatalógus is.